

שם הארכיון: 131
מספר תיק: 86/77-36/17

7-1/36-77/86, 15

פרטים כלליים

מיסיבת "הועד למען גולי קפריסין" מיום ד', 9 לאפריל, 1947
כמשררי הנהלת הועד הלאומי, ירושלים.

הנוכחים: א"ה י. בן-צבי, י. סופרסקי, אל. דונקין, הרב מ. המאירי,
מ. שטנר, מ. כרמון והגבדת דחל ינאי-בן-צבי.

י. בן-צבי מוסר פרטים על דבר בקורה של המשלחת הצנונית בימי החג
במחנות קפריסין. עצם הכמות של המעפילים ההולכת וגדלה
יוצרת את האיכוח של הבעיה. ישנה סברה כי בקפריסין ירובזו כ-20.000
מעפילים. הצבור שם מדבר על ישיבה של שנה ושנה ומחצה אפילו - עד הגיע
תורם לעליה. פדט לבעית העליה, מבבירה הבסלה מאונס. הזומר האנוסי עושה
מצויץ. ברם, נשקפת סכנה גדולה של דימורל יזציה וצריך לאפשר למעפילים
להתעסק במלאכה, ובכל דבר מועיל אחר. ראינו את מעשי ידיהם בתעשית
עור, תרמינה, באריץ ובחעשיה ביחית אחרת. הכל עובד על המסועד. צריך
לתת להם כלי עבודה ומדריכים. נומך לך יש להדריכם בתקלאות כהחאס
לאפשרויות האוביקטיביות במקום, השליחים-מכלל-ההוגים, ובכל המחנות,
עובדים למעלה מכוחות אנוש. מתפרם אינו מספיק. יש איפוא צורך להגדיל
את מספר השליחים עד ל-18 לפחות. כשגישחנו עם הרביזיוניסטים, נסאלה
על-ידם שאלה, למה אין המוסדות הלאומיים בארץ דואגים שיבוא אליהם
שליח שלהם. הבכחתי להם להביא את המשאלה בארץ כפני המוסד המוסמך.
עיקר העיקר - לימוד השפה העברית. ושוב, אינן מודים באופן מספיק ויש
מחסור גדול בספרי לימוד, מכסירי כתיבה וכו'.

היחסים עם השלטונות הם די תקינים והם מראים הכנה למצב
המעפילים וגם מוכנים לעזור בסדור חיי השחנה. אולם גם הם חלויים
במוסדות שלהם והנשחוחיהם אינן מחגשמות אלא באיחור/זמן רב. תנאי החיים
במחנות הם פרימיטיביים למדי. הקיץ מתחיל לחת את אותוחיו. חוזר מיס.
זאת היא כרגע שאלת חיים ממש במקום. דאוי לשכת מיזח/מנהל ה"ג' וינס"
בקפריסין, מר לאוב. איים יקר ונעלה הממלא את שליחותו כאפרונה רבה,

במסירות וככשרון היוצא מגדר הרגיל. הוא המקשר את המחנות עם השלטונות. לא יתכן, כי נמשיך לגשת לענין קפריסין כמו שנגשנו בחדשים האחרונים.

רחל ינאית: המעפילים במחנות קפריסין כלואים והכל מגור ומסוגר. כמו בכית-שכלא. על יד המחנות של המעפילים מתהלכים באין מפריע

שכויי מלחמה גרמנים ומעוררים רוגז רב. המעפילים אינם מבינים על מה ולמה מחזיקים אותם תחת בריח וסוגר. גם אותנו, חברי המשלחת, כדקו באופן קפדני, וזמן רב לקחו טאתנו עד אשר נכנסנו למחנה. בכפר הנוער ראינו ממעל הינוכי בכיר ונפלא. עם ישנה, נוסף לעבודת המלאכה, גם תעסוקת מה בחקלאות. לולא תוסר המים והצנורות להסקאה אשר היה לראות פרי גם בשדה החקלאות המועטה. שלטונות הצבא דוצים לנוון את המעפילים ולדכא את רוחם. נגד השנדנציה הזאת של הנוון, צריכים להקים עזרה של ממש. העזרה יכולה וצריכה להתבטא בארגון מפעלי תחזוקה, בהמצאת כלי-עבודה ותומר גלמי ובשכלול האמצעים ללמוד השפה העברית. אין ממפיק ספריים. חסרים מחברות, עפרונות, כמו-כן חסדים כוחות הדרכה ועובדות סוציאליות. היחס של המעפילים אל הסליחים האר-ישראלים הוא יחס של קסם. יש לדאוג לקשר חי ומחמיד בין המעפילים עם השליחי הארץ.

מ. בדכמן: הועד שלנו קיים למעשה שלושה חדשים. קבלתם דין-וחשבון כמפי ממנו תולדו בודאי לעמוד על כל פרט ופרט של הפעולות בחקומה הזאת. במשך הזמן הזה העברנו קרוב ל-800 חבילות אישיות על ידי הקרובים, פרט לחבילות סטנדרם במזון, 1000 לאישי העכרות כסף, 2500 ספרי למוד לנוער ולבוגדים, 1500 ספדי קריאה בשפות שונות, ארונות ספריים למדריכים, כלי נגינה ותוים לחזמורות ומקהלות, פטיפונים עם חקליטים, מערכת של 100 צלומים גדולים מחוי הארץ, 4 מערכות שלמות לחפורס, 10 סדנאות (נגרות, מסגרת, סנדלרות, פחחות וכו') הכל בארגזים מיוחדים, ציוד לנקיון חדרו המגורים, 20 לוקסים למאור, 5 לוחות קיר לבית-הספר, אדגזי הלבשה והנעלה לילדים ולנשים בעיקר, עזונים עבריים ולן-עזיים,

עלון שבועי בהונגריה על המתרחש בארץ, עלון חדשי פריודי בהונגריה
 "קול העבודה", על הנעשה בהתישבות העובדת, מכונת המפלה וכל הדרוש
 להוצאה עלון יומי כמחנה, 4 ארגזים עם עצועים בשביל ילדים, מסלוח
 חדשי של שוקולד לכל ילדי כפר הנוער, 2500 קופסאות רסק הפוחי-עץ,
 10.000 כיצים, דגים לפסח (יחד עם ה"ג' וינט"), 2500 הגדות אמנותיות
 עם הקדשה מיוחדת של הועד, ארגון וכצוע הסלחת לחג הפסח, פרסום קבוע
 בעתונות, ברדיו וכו'. 2 מסיבות עתונאים וכו'. הדין-וחשבון הכספי
 לחדשי ינואר - מרץ מתכנס ב- 2481 לא "י" הכנסות ו- 1796 לא "י" הוצאות.
 ערך כל המשלוחים נאמד לחקופה הזאת ב- 2001 לא "י" וההוצאה הממשית -
 קרוב ל- 900 לא "י" יחד עם האדמיניסטרציה. כלומר, הכללת הל לירה -
 על-ידי הנחות גדולות בקניות, תרומות בסחורות וכו'. ההכנסות באו
 לנו בעיקר מהנהלת הועד הלאומי, מ"ועד ההצלה", הנחות ותרומות. אני
 יודע את הערך הממשי של עבודתנו. כודאי ל"ג' וינט" תקציב גדול בשביל
 קפריסין. אבל לא אסעה אם אומר כי הפכנו להיות גודם מסייע ישובי
 בצד העבודה המבורכת של ה"ג' וינט". הננו עומדים בקשר ידידותי ומעשי
 עם מנהלי ה"ג' וינט" בארץ ובקפריסין. בשיחה מסותפת עם ה"ה פסמן,
 ליסבק ולאוב, ביררנו את ששחי הפעולה השונים למען גולי קפריסין
 ובאנו לידי מסקנות אלו: הועד שלנו לא יעסוק בתוספת מזון, פרט
 לדברי מחיקה לילדים; הועד יעמיד כמרכז פעולתו: מכשירי לטוד ותרבות
 ל"כפר הנוער", פתוחה המלאכה וההעסקה בכל המתנות וחמיכה במפעלי
 חרבות כטחנות הבוגרים. הצעותי לועד הן כדלקמן:

- א. טיפוח הקשרים בין המעפילים וקרוביהם וידידיהם בארץ.
- ב. עידוד וביצוע המשלוח של חבילות אישיות (מזון, הלכשה וכו') והעברת כסף.
- ג. הוצאת חבילה סטנדרט לקיץ שתכלות: גופיה, תחתונים, סבון, משקפי שמש, מספחת, גרביים, מכרסת ומשחת שיניים.
- ד. ציוד לכתי האפר (ספרי למוד, מחברות וכלי כתיבה, ספריות למדריכים, ריהוט).

ה. הקמת 3 בתי-מלאכה בכפר הנוער: נגרות (20 איש), מסגרות (10 אנשים) ופחחות (5 אנשים).

ו. הקמת מכרה מרכזית אחת לכל המחנות.

ז. משלות קבוע של אמנים ונציגי הישוב למקור כמחנות.

ח. פתוח התעסוקה בין הכוגרים.

ט. הכנת שוק "פרי עמלנו" למטכר התוצרת של בתי המלאכה במחנות.

העבודה תוכנית כי נפתח סניף כתיבה ואחר-כך בירושלים. נעשו כבר

כל ההכנות בקשר לבך ואני מקווה כי בעוד 14 יום נחיל כתיבה בפעולה

דומה כמו בתל-אביב. ואשר לחקציב הדרוש: הנני רואה לפני את שלושת

החדשים הקרובים. לא אוכל להגיד משהו קונקרטי בנוגע לתעסוקה לכוגרים.

אני מתכוון לצאת בזמן הקרוב לקפריסין וללמוד את הכיתה מקרוב. היא

איננה פשוטה כל כך כמו שהיא נראית במבט הראשון. אני מקווה כי הועד

יוסיף אלי עוד 2-3 מומחים ויחד נבדוק ונביא לכם תכנית ודרישות

חקיכיות מבוססות. בדם לסם המשכת עבודתנו במסגרת שזינחתי, ובשחוף

גורמים שונים אתנו, הנני רוצה כי יבטיחו לי סך - 3000 לא"י לשלושת

החדשים הקרובים. קודם כל הנני תובע את הסך של - 1500 לא"י מהמוכנות

היהודית, אשר למרות הבסתחה טרם הכניסה פרוטה לקופתנו. שנית אבקש מאת

הועד "מטההעללה" חום פת של - 1000 לא"י מתוך - 3000 לא"י שקיבל ממגכית

ההגייסות לטובת קפריסין, ואת הנוחר במקך - 500 לא"י יבטיח לתת בודאי

הועד הלאומי.

אל. דובקין: צריך לקבוע את תחומי הפעולה של הועד. הוא לא צריך

להתערב בכל הנוגע לתזונה, לרפואה, שירותים סוציאליים

וחנוך. ל"כפר הנוער" צריכה לדאוג נוסף לגורמים הקיימים ה"לשכה לעליות

הנוער". אינני שולל את פעולות העזרה השונות של הועד אבל הוא צריך

להתרכז עכשיו בענין התעסוקה ולהרצמו בענין מכזי וישובי גדול. צריכים

לעבד חכניות לתעסוקה, לדעת מה נחוץ בכלי עבודה, הדרכה וכו'. האוכנות

היהודית לא החתימה כמתן הקצבה חדשה קבועה לצרכי קפריסין ומכאן אין אפשרות לחבוע מאת הגזברות שחעכיר בסף לועד. אבל לחפקיד התעסוקה תעמיד הסוכנות מכומים ידועים. טוב שברכמן יצא בהקדם לקפריסין על-מנת לבדוק את הדברים במקום. יחד עם עוד כמה מומחים יביא לנו את התכנית המעשית והחקצית המבוקשת. אננו מספלים עכשו כפטילה בענין ויזום לעוד סליחה לקפריסין. נוסף עד ל-18. החביעה של הרבזיוניסטים לשליח מטלהם ידועה לנו. החלטנו להתנהג במקרה קפריסין כאילו זה ארץ-ישראל ונצנה לתביעתם. אנו נדרוש עתה מכל שליח ההולך לקפריסין להחתייב לבחוח לשפה חדשי עבודה במקום. גם הפעולה הזאת דורשת מאתנו מאמץ במפי גדול ובלתי פוסק.

י. סופרסקי: ההנהלה הזמנית של הסוכנות לא החליטה כלשה שום דבר בקשר להקצבה לקפריסין. היא רק המליצה בפני ה' אל. קפלן על דבר הקצבה חד פעמית של -5000 לא"י כחוספת מזון. בכסף הזה נקנו המצות. "ועד ההצלה" נתן אף הוא עם ראשית מפעל "חבילות העדוד" סך -1500 לא"י וכעת הקציב טוב -1000 לא"י לצרכי חג הפסח שהועברו על-ידי "הועד למען גולי קפריסין". בשבוע הבא אדרוש בישיבת "ועד ההצלה" הקצבה של -1000 לא"י להגדש ל"ועד למען גולי קפריסין" לצרכי פעולותיו הפומפוח והתעסוקה. אני מקוה כי ועד ההצלה יאשר את ההקצבה הזאת. לגדיקה חכנית התעסוקה, הנני מציע לצרף את הד"ר אייזנר מהסוכנות היהודית. יחד עם סד ברכמן יביאו לנו את החכנית.

הרב המאירי: תעסוקה ומלאכה זהו התפקיד הראשון של הועד. הוא צריך להיות בנדרן זה מגורם מרכזי ויזום בישוב. המשלחת המקצועית צריכה לכלול כתובה גם מישהו מבעלי התעשייה. יש לשים לב גם לתעשייה הכיחית. בקשר לעזובה השוררת במחנות יש לנהל משא ומתן עם השלטונות במקום. שמעתי כי אין להם רכ במקום. יש לתקן את הדבר בהקדם.

מ. שטנר: שמענו דינים-וחשכונות חשובים. בעית התעסוקה צריכה למצוא את פתרונה והועד צריך להעמידו במרכז פעולתו. אבל יחד עם זאת אין להזיח את הפעולות השוטפות, ההרכה והעזרה הניתנת על-ידי הועד באופן מסודר ויעיל. אותו הדין בנוגע לעזרה ל"כפר הנוער", כמובן בהתאמה ליתר הגורמים, כגון ה"ג' וינט", הלשכה לעלית הנוער, מחלקת הנוער של הסוכנות היהודית וכו'. ככל אלה צריך הועד להמשיך. בקשר לתעסוקה הרי שרם קבלנו תכנית. על משה ברכמן לצאת בהקדם לקפריסין ואתו מר פלדשטיין, המפקח על בתי הפד המסצויעיים מטעם מחלקת החנוך של הועד הלאומי וב"כ הסוכנות. לאור התכנית שלהם נדון ונחליט. ואשר לכספים: אם מגביה ההחגיסות הקציבה - 3000 לא"י לצרבי חג הפסח לקפריסין, על ור הוצלה למסור את הכסף הזה לועד למען גולי קפריסין". בסכום זכרון הדברים של ישיבת הועד מיום 7.1.47 בה השתתף גם מר דובקין, נאמר כפירוש כי הסוכנות תעביר את הקצבה החדשית בסך - 500 לא"י ל"ועד למען גולי קפריסין". (ה' רובקין מעיד כי לא היתה החלטה כזאת בסוכנות) אבל לא יחכן כי הסוכנות היהודית לא תשחף כחציב של הועד בגבול של - 500 לא"י לחודש. (ד' בסין: היא חשתתף במעוף התעסוקה, העזרה הכללית להיות בעיקר ישובית). אני תומך כפחיתת הסניף כחיפה. על הועד לספל בארגון משלחת ישובית לקפריסין אשר תצא בעוד 2-3 שבועות ואשר תכלול גם כ"כ אגודת ישראל.

ס י כ ו ם

1. הועד מחליט להעמיד במרכז עבודתו הקרובה את דבר התעסוקה ומלאכה במחנות קפריסין. ומטיל על ה' ברכמן להגיש בהקדם תכנית אשר תעובד על ידו בשיתוף פעולה עם משלחת מקצועית אשר תצא למטרה זו לקפריסין.
2. לאחר שמיעת הדין-וחשכון של ה' ברכמן על הפעולות של המשרד, מחליט הועד להמשיך להבא בעולות העזרה השוטפות ומאשר את דבר החכילה הסטנדרטית לקיץ.

3. לשם הכללת הישוב בצפון הארץ במסגרת פעולותיו, מאשר הוועד את דבר פתיחת המשרד בחיפה.
4. בשם לב לדרישה המוגברת לספרי למוד וקריאה, מחליט הוועד לגשת מיד לרכוז ספרים והעברתם בצורה ובאופן המאפשרים הקמת ספריה מרכזית במתנות קפריסין.
5. הוועד מביע את קורת רחו מאופן הארגון והכצוע של המשלחת לגולי קפריסין לחג הפסח ומחליט לגשת מיד להכנת המשלחת הישובית מטעם הנהלת הוועד הלאומי, כה ישחף גם ב"כ אגודת ישראל.
6. הוועד רושם לפניו את הודעותיהם של ה"ה אל. דובקין ויי. סופרסקי הדבר השתתפותם של הסוכנות היהודית ו"ועד ההצלה" בפעולותיו השוטפות והמיוחדות של "הוועד למען גולי קפריסין".

חתום: משה כהכמן